

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก เทศบาลตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

อภิรักษ์ ทองอินทร์
รองศาสตราจารย์ พิพัฒน์ ไทยอารี**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกเทศบาลตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเทศบาลตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับการมีส่วนร่วมของประชาชนเทศบาลตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ทำการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม จากประชาชนเทศบาลตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต จำนวน 400 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และ สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ผลการศึกษาพบว่า

1. ผลการศึกษาความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออก ส่วนใหญ่มีความรู้มากที่สุด คือ คำถามเรื่องโรคไข้เลือดออกแพร่ระบาดอย่างรวดเร็วในฤดูฝน

2. ผลการศึกษาความรู้ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ส่วนใหญ่มีความรู้มากที่สุด คือ การนอนในมุ้งนับเป็นวิธีหนึ่งในการป้องกันไม่ให้สัตว์พาหะนำโรคไข้เลือดออกกัด

3. ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหามากที่สุด คือ การรับทราบสถานการณ์ระบาดของโรคไข้เลือดออกในชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจและวางแผนน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมเสนอในการจัดทำแผนงบประมาณในการซื้อวัสดุอุปกรณ์ป้องกันโรคไข้เลือดออก ด้านการมีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติงานตามแผนมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมทำความสะอาดบ้านเรือนและบริเวณรอบบ้าน เพื่อไม่ให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของสัตว์ที่เป็นพาหะ ด้านการมีส่วนร่วมในด้านการติดตามและประเมินผลน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการจัดซื้ออุปกรณ์ป้องกันโรคไข้เลือดออก

* นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

**ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

4. ผลการศึกษาสมมติฐานเรื่องประชาชนที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่ต่างกั นมีส่วนร่ว มในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกแตกต่างกัน นอกจากนี้ ระดับความรู้โรค ไข้เลือดออกไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรค ไข้เลือดออก

บทนำ

ในปัจจุบันประเทศไทยมีความก้าวหน้าทางการแพทย์ในการรักษาโรคภัยอยู่ในเกณฑ์ ที่ดี ทำให้การดำเนินชีวิตของประชาชนมีอายุขัยเฉลี่ยยืนยาวขึ้น แต่ยังมีบางโรคที่เป็นปัญหาสำคัญ ต่อสุขภาพของประชาชน หนึ่งในนั้น คือ โรคไข้เลือดออก โดยโรคไข้เลือดออกมีุงลายเป็นพาหะ ในการนำโรคและมีการแพร่ระบาดอย่างรวดเร็วในช่วงฤดูฝน ยุงลายมักอาศัยอยู่ตามบ้านเรือน บริเวณที่มีลักษณะเป็นมุมอับ แสงแดดส่องไม่ถึงและบริเวณที่มีน้ำขัง

จังหวัดภูเก็ตเป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่ประสบปัญหาการแพร่ระบาดของโรคไข้เลือดออก ซึ่งพบว่าอำเภอที่มีอัตราป่วยสูงสุด ได้แก่ อำเภอถลาง (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต, 2558) โดยอำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต มีจำนวนผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก จำนวน 47 ราย คิดเป็น อัตราป่วย 51.21 ต่อแสนประชากร ลักษณะการกระจายโรคไข้เลือดออกพบว่า ตำบลศรีสุนทรมี อัตราป่วยมากที่สุด รองลงมาคือ ตำบลป่าคลอก ตำบลไม้ขาว และตำบลเทพกระษัตรี ตามลำดับ (ศูนย์ระบาดวิทยาอำเภอถลาง, 2558)

ในขณะที่เทศบาลตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต มีความรับผิดชอบใน หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 และ หมู่ที่ 7 บางส่วน โดยหมู่ที่ 1 ประกอบไปด้วยชุมชนบ้านหินรุ่ม ชุมชนบ้านเคียน ชุมชนบ้านบ่อกรวด และชุมชนบ้านค้าย หมู่ที่ 2 ประกอบด้วย ชุมชนบ้านบ่อ กรวดบางส่วนหมู่ที่ 3 ประกอบด้วย ชุมชนบ้านเหียง และหมู่ที่ 7 ประกอบด้วย ชุมชนบ้านนาใน (เทศบาลตำบลเทพกระษัตรี, 2554) การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของเทศบาลตำบล เทพกระษัตรี ส่วนใหญ่เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการพ่นสารเคมีและอาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการลงพื้นที่พูดคุยสอบถาม ให้ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกและ แจกจ่ายผลิตภัณฑ์ป้องกันยุงลายเท่านั้น ในส่วนความร่วมมือของประชาชนในเทศบาลตำบลเทพ กระษัตรีส่วนใหญ่ปล่อยให้ เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐเป็นผู้ดำเนินการ การมีส่วนร่วมของ ประชาชนนับเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและ ควบคุมโรคไข้เลือดออกเทศบาลตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ว่ามีระดับการมี ส่วนร่วมของประชาชนมากน้อยเพียงไร รวมทั้งปัจจัยส่วนบุคคล และระดับความรู้ในการป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออก ผลการวิจัยในครั้งนี้เพื่อใช้เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการวางแผนการ

ดำเนินงานและเป็นแนวทางในการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของเทศบาลตำบลเทพกระษัตรีให้มีประสิทธิผลในระยะยาวต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกเทศบาลตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกเทศบาลตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเทศบาลตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับการมีส่วนร่วมของประชาชนเทศบาลตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกเทศบาลตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต โดยประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ดังนี้

1. สามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุง และสนับสนุนให้ประชาชน ได้มีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกเพิ่มมากขึ้น

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการดำเนินกาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก เทศบาลตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ในครั้งนี้ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ ประชากรที่อาศัยอยู่เทศบาลตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต จำนวน 400 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็น แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษาและรายได้ ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออก มีลักษณะคำถามแบบเลือกตอบ มี 2 ตัวเลือก คือ ใช่หรือไม่ ซึ่งคำถามมีทั้งหมด 20 ข้อ โดยคำถาม 20 ข้อ แบ่งออกเป็น ความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกจำนวน 10 ข้อ ความรู้ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกจำนวน 10 ข้อ ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกเทศบาลตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต จำนวน 15 ข้อ แบ่งออกเป็น การมีส่วนร่วมในการค้นหา

ปัญหาและสาเหตุของปัญหา จำนวน 4 ข้อ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผน จำนวน 4 ข้อ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผน จำนวน 4 ข้อ และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล จำนวน 3 ข้อ ซึ่งแบบสอบถามในส่วนที่ 3 ผู้วิจัยกำหนดคะแนนในการตอบแบบสอบถามออกเป็น 5 ระดับ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1.1 แสดงระดับการมีส่วนร่วมและระดับการให้คะแนน

ระดับการมีส่วนร่วม	ระดับการให้คะแนน
มากที่สุด	5
มาก	4
ปานกลาง	3
น้อย	2
น้อยที่สุด	1

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก เทศบาลตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ประชากรผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 53.8 มีช่วงอายุต่ำกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.3 ประกอบอาชีพนักเรียน/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 31.5 มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมปลาย/ปวช. หรือต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ 54.3 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 50.00

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก พบว่า ประชากรเขตเทศบาลตำบลเทพกระษัตรีมีความรู้มากที่สุด คือ คำถามเรื่องโรคไข้เลือดออกแพร่ระบาดอย่างรวดเร็วในฤดูฝน ซึ่งตอบถูกจำนวน 387 คนคิดเป็นร้อยละ 96.8 รองลงมา คือ คำถามในเรื่องผู้ป่วยที่อยู่ภาวะช็อกจะมีอาการกระสับกระส่าย มือเท้าเย็น ชีพจรเบาเร็ว ซึ่งตอบถูกจำนวน 373 คนคิดเป็นร้อยละ 93.3 ส่วนคำถามที่กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ที่น้อยที่สุด คือ คำถามเรื่องบุคคลที่เป็นโรคไข้เลือดออก สามารถรับประทานอาหารที่มีลักษณะสีดำหรือแดง ซึ่งตอบถูกจำนวน 93 คนคิดเป็นร้อยละ 23.3 ในขณะที่การศึกษาความรู้ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชากรเทศบาลตำบลเทพกระษัตรี พบว่า คำถามเรื่องการนอนในมุ้งนับเป็นวิธีหนึ่งในการป้องกันไม่ให้สัตว์พาหะนำโรคไข้เลือดออกกัด ซึ่งตอบถูกจำนวน 381 คนคิดเป็นร้อยละ 95.3 รองลงมาเป็นคำถามเรื่อง การปิดฝาภาชนะเก็บน้ำและการคว่ำภาชนะที่ไม่ได้ใช้ ช่วยป้องกันไม่ให้สัตว์พาหะไข้เลือดออกวางไข่ได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งตอบถูกจำนวน 376 คนคิดเป็นร้อยละ

ละ 94.0 ส่วนคำถามที่มีความรู้้น้อยสุด คือ คำถามเรื่องการใส่เสื้อผ้าสีทึบหรือดำ ไม่เป็นที่สนใจของสัตว์พาหะนำโรคใช้เลือดออก ซึ่งตอบถูกจำนวน 121 คนคิดเป็นร้อยละ 30.3

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคใช้เลือดออก พบว่า ประชากรเทศบาลตำบลเทพกระษัตรีโดยรวมมีระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคใช้เลือดออกส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง $\bar{X} = 3.027$ เมื่อแบ่งเป็นด้าน มีรายละเอียดดังนี้

3.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหามากที่สุด คือ ประชากรเทศบาลตำบลเทพกระษัตรี มีการรับทราบสถานการณ์ระดับโรคใช้เลือดออกในชุมชน $\bar{X} = 3.50$

3.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผนน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมเสนอในการจัดทำแผนงบประมาณในการซื้อวัสดุอุปกรณ์ป้องกันโรคใช้เลือดออก $\bar{X} = 2.56$

3.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผนมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมทำความสะอาดบ้านเรือนและบริเวณรอบบ้าน เพื่อไม่ให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของสัตว์ที่เป็นพาหะ $\bar{X} = 3.68$

3.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ป้องกันโรคใช้เลือดออก $\bar{X} = 2.50$

ส่วนที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า

4.1 เพศที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคใช้เลือดออกเทศบาลตำบลเทพกระษัตรี อำเภอดงไม่แตกต่างกัน ในขณะที่อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคใช้เลือดออกตำบลเทพกระษัตรี อำเภอดง จังหวัดภูเก็ตแตกต่างกัน

4.2 ระดับความรู้โรคใช้เลือดออกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคใช้เลือดออกเทศบาลตำบลเทพกระษัตรี อำเภอดง จังหวัดภูเก็ต ไม่มีความสัมพันธ์กัน

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคใช้เลือดออกเทศบาลตำบลเทพกระษัตรี อำเภอดง จังหวัดภูเก็ต มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. เพศที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคใช้เลือดออกเทศบาลตำบลเทพกระษัตรี อำเภอดง จังหวัดภูเก็ตไม่แตกต่างกัน เนื่องจาก เพศชายและเพศหญิง

เทศบาลตำบลเทพกระษัตรีได้รับการศึกษาที่เท่าเทียมกัน มีการรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อวิทยุ โทรทัศน์ หรืออินเทอร์เน็ตอย่างทั่วถึง ทำให้เพศชายและเพศหญิงสามารถเข้าร่วมในการป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออกได้ ดังนั้น เพศจึงไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุม โรคไข้เลือดออก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คัมภีร์ คงพลัง (2551, น. 66) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดการปัญหาหน้าเสี่ยโดยรวม จำแนกตามเพศแตกต่างกัน มีส่วนร่วมใน การจัดการปัญหาหน้าเสี่ยไม่แตกต่างกัน

2. อายุที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกเทศบาล ตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ตมีความแตกต่างกัน เช่น กลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี มีทัศนคติว่าการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกควรเป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่ ส่งผลให้การเข้าไปมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกทำได้ไม่ดีนัก แต่กลุ่มช่วง อายุ 36-50 ปี มีแนวคิดที่ต้องการช่วยเหลือชุมชนของตนให้ห่างไกลจากโรคไข้เลือดออก ดังนั้น หากมีการจัดกิจกรรมเดินรณรงค์หรือสำรวจบริเวณรอบชุมชนเพื่อกำจัดแหล่งวางไข่ของสัตว์ พาหะนำโรคไข้เลือดออก ประชาชนในกลุ่มช่วงอายุนี้จะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ซึ่งแตกต่าง จากงานวิจัยของ วรรัตน์ ญาณทัศนกิจ (2545) กล่าวว่า อายุของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับ การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน เพราะ ประชาชนที่อาศัยในพื้นที่แม่น้ำท่าจีนในเขต อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เคยประสบปัญหาน้ำเน่าเสียจากการปล่อยน้ำเสียจากชุมชน บ้านเรือน ทำให้คุณภาพน้ำในแม่น้ำเสื่อมลงและส่งผลให้ปลาหรือสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ตายลงเป็น จำนวนมาก นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อสุขภาพโรคอุบัติโรค การเกษตร และ การท่องเที่ยวอีกด้วย ดังนั้น ประชาชนกลุ่มอายุต่าง ๆ ในพื้นที่แม่น้ำท่าจีนเขตอำเภอ นครชัยศรี เริ่มเห็นความสำคัญ ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีนได้ใช้เวลานาน จึงร่วมมือกับหน่วยงานรัฐบาลในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน ซึ่งประชาชนทุกกลุ่มอายุให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีและไม่สอดคล้องเยาวชนลักษณะ ทองอุ่มใหญ่ (2545, น. 52) กล่าวว่า ผู้มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรัก สะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในบางแคว กรุงเทพมหานคร ไม่มีความแตกต่างกัน เพราะ ประชาชนในแต่ละชุมชนเขตบางแคว มีการร่วมมือกันในการจัดการให้ชุมชนของตนไม่มีขยะมูล ฝอยตกค้าง เพื่อไม่เป็นแหล่งเพาะเชื้อโรค หากบุคคลใดไม่เข้าใจในเรื่องการคัดแยกและทิ้งขยะ ผู้นำแต่ละชุมชนจะทำการสอนอบรมปลูกฝังตั้งแต่กลุ่มเด็กให้มีความรู้และทิ้งขยะในถังรองรับขยะ มูลฝอยมากขึ้น ส่งผลให้มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้งมากขึ้น เมื่อหน่วยงานรัฐสนับสนุนจำนวนถึง ขยะเพิ่มขึ้น ประชาชนในแต่ละชุมชนรู้สึกพอใจและร่วมมือกันรักษาความสะอาดมากขึ้นตามไป ด้วย

3. อาชีพที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกเทศบาล ตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ตแตกต่างกัน เช่น อาชีพอื่น ๆ ในงานวิจัยนี้ ประกอบด้วย อาชีพเกษตรกรกรรมและรับจ้างมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก มากกว่าอาชีพนักเรียน/นักศึกษา เพราะอาชีพดังกล่าวเมื่อทำงานประจำวันเสร็จเรียบร้อยแล้ว มี

เวลาว่างในการเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ในขณะกลุ่มอาชีพนักเรียน/นักศึกษา มีทัศนคติว่าการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกเป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่ ที่มีหน้าที่จัดการแต่เพียงผู้เดียว ทำให้กลุ่มอาชีพดังกล่าวมีส่วนร่วมน้อย ดังนั้น ผู้นำชุมชนและโรงเรียนควรส่งเสริมให้กลุ่มอาชีพนักเรียน/นักศึกษาทำหน้าที่ผู้พิทักษ์ชุมชน คอยสอดส่องสำรวจแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์พาหะนำโรคตามแหล่งต่างๆ ในเทศบาลตำบลเทพกระษัตรี เป็นต้น ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวนี้ไม่สอดคล้องกับ ประทุม ศรีใส (2553, น. 71) กล่าวว่า ประชาชนที่มีการประกอบอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน เพราะกลุ่มอาชีพต่างๆ ในเทศบาลตำบลอ่างศิระมีอาชีพหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็น เกษตรกร ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว รับจ้าง/พนักงาน/ลูกจ้าง และรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ/แม่บ้าน ให้ความสำคัญในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยเพื่อให้ชุมชนมีความสะอาด จึงร่วมมือกันแยกภาชนะที่บรรจุสารฆ่าแมลงต่างหากจากขยะอื่น มีการนำขยะไปทิ้งยังถังขยะประจำหมู่บ้าน มีการแนะนำให้เพื่อนบ้านรู้จักคัดแยกขยะเปียก ขยะแห้งและขยะอันตรายกองทิ้งลงถังขยะ มีส่วนร่วมกับชุมชนในการทำ ความสะอาดชุมชนในวันสำคัญต่างๆ ทำให้กลุ่มอาชีพต่างๆ ในเทศบาลตำบลอ่างศิระมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน

4. ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกเทศบาลตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ตแตกต่างกัน โดยกลุ่มระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีส่วนร่วมสูงกว่าระดับการศึกษามัธยมปลาย/ปวช. หรือต่ำกว่า เพราะกลุ่มระดับการศึกษากลุ่มนี้มีแนวคิดในการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ตัดสินใจนำความรู้ ความสามารถเข้ามาแก้ไขปัญหาโรคไข้เลือดออก ในขณะที่เดียวกันกลุ่มระดับการศึกษามัธยมปลาย/ปวช. หรือต่ำกว่า มีทัศนคติว่าการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกเป็นหน้าที่ของผู้มีการศึกษาในระดับที่สูงกว่า ทำให้การมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกน้อย ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวนี้ ไม่สอดคล้องกับณัฐสินี สมคิด (2553, น. 49) กล่าวว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสฟติดไม่แตกต่างกัน เพราะ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลหนองตาคงมีระดับการศึกษาที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษาทำให้ความคิด ทัศนคติ ของคนในชุมชนคล้ายกัน เช่น หากทราบเบาะแสของบุคคลที่มีพฤติกรรมที่น่าสงสัยเกี่ยวข้องกับยาเสฟติดจะรีบแจ้งให้หน่วยงานรัฐทราบ ทำให้มีความคิดในการมีส่วนร่วมต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสฟติดเหมือนกัน

5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกเทศบาลตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ตแตกต่างกัน โดยกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 - 30,000 มีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกมาก เพราะ เป็นกลุ่มที่มีความรู้ สามารถชี้แจงรายละเอียดให้เพื่อนบ้านรู้ถึงอันตรายของโรคไข้เลือดออก และมีฐานะทางการเงินมั่นคง สามารถจัดซื้ออุปกรณ์ในการกำจัดยุงสามารถทำได้ง่าย หรือซ่อมแซมอุปกรณ์ในการป้องกันยุงลายได้ทันที แต่ในขณะที่กลุ่มที่มีรายได้น้อยกว่า 10,000

บาท มีส่วนร่วมน้อยเพราะต้องทำงานจึงไม่มีเวลาให้ความรู้โรคไข้เลือดออกแก่เพื่อนบ้าน ไม่มีเวลาเดินสำรวจบริเวณบ้านหรือบริเวณชุมชน รวมถึงไม่มีเวลาตรวจสอบอุปกรณ์ที่ชำรุดเพื่อจัดการซ่อมแซมหรือทำให้อุปกรณ์นั้นมีสภาพปกติ สอดคล้องกับสมชาย นพเกตุ (2551, น. 40) พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 เพราะ กลุ่มรายได้ 10,001 บาทขึ้นไป เป็นกลุ่มรายได้ที่มีความมั่นคงในชีวิตมากกว่ากลุ่มรายได้น้อยกว่า 5,001 และกลุ่มรายได้ 5,001 – 10,000 บาท ทำให้กลุ่มรายได้ 10,001 บาทขึ้นไปสามารถแบ่งเวลาให้กับกิจกรรมนอกเหนือจากงานส่วนตัวได้มากกว่ากลุ่มที่มีรายได้น้อยกว่า 5,001 และกลุ่มรายได้ 5,001 – 10,000 บาท ดังนั้น กลุ่มรายได้น้อยกว่า 5,001 และกลุ่มรายได้ 5,001 – 10,000 บาท หากพบเห็นน้ำขังในภาชนะที่ไม่มีการใช้งาน รอบ ๆ บริเวณสถานที่ทำงาน ให้รีบคว้าภาชนะขังน้ำนั้นทันที

6. ระดับความรู้โรคไข้เลือดออกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกเทศบาลตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ไม่มีความสัมพันธ์กัน เพราะ กลุ่มคนมีความรู้จะมีการตื่นตัวสถานการณ์โรคไข้เลือดออก เมื่อเข้าสู่ฤดูฝนซึ่งเป็นการแพร่ระบาดของโรคไข้เลือดออก กลุ่มคนเหล่านี้มีการสำรวจแหล่งเพาะพันธุ์ภายในบ้านและนอกบริเวณบ้าน มีการสนทนากับเพื่อนบ้านให้มีการตื่นตัวถึงโรคไข้เลือดออกพร้อมกับให้คำแนะนำแก่เพื่อนบ้าน หากมีบุคคลใดป่วยเป็นโรคไข้เลือดออก เช่น ควรเช็ดตัวด้วยน้ำอุ่น ควรใช้ยาพาราเซตามอลไม่ควรใช้ยาแอสไพริน ให้ดื่มน้ำเกลือแร่ทดแทนเมื่อร่างกายสูญเสียน้ำ เป็นต้น นอกจากนี้ กลุ่มคนมีความรู้ มักจะให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่รัฐในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกเป็นอย่างดี เช่น การเดินรณรงค์ การร่วมกันทำความสะอาดตามแหล่งสาธารณะภายในชุมชน เป็นต้น ในขณะที่กลุ่มคนมีความรู้มีส่วนน้อย เพราะ กลุ่มคนเหล่านี้ต้องทำงานและมีความคิดว่าการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกนั้นเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐเท่านั้น ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวนี้สอดคล้องกับพลเกตุ อินตา (2547, น. 69) พบว่า ความรู้ของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการค้นหาค้นหาปัญหาและตัดสินใจกับขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงาน เพราะกลุ่มคนที่มีความรู้มีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกมาก เพราะกลุ่มคนเหล่านี้มีความต้องการหยุดการแพร่ระบาดของโรคไข้เลือดออก โดยการพูดคุยกับเพื่อนบ้านให้เปลี่ยนน้ำจากภาชนะขังน้ำต่าง ๆ ทุก ๆ 7 วัน เพื่อไม่ให้แหล่งเพาะพันธุ์สัตว์พาหะนำโรค มีการแนะนำให้ใช้น้ำส้มสายชู ผงซักฟอก ชี้แก้ว แทนการใช้ทรายอะเบท หรือนำทรายที่ใช้สำหรับก่อสร้างใส่ลงในจานรองกระถางต้นไม้เพื่อลดแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์พาหะนำโรคได้ นอกจากนี้ยังนำความรู้ไปปรึกษากับผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อให้ผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่รัฐจัดทำโครงการรณรงค์เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ในขณะที่กลุ่มคนที่มีความรู้น้อยคิดว่าการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกนั้นเป็นเพียงหน้าที่ของเจ้าหน้าที่

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะ ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่รัฐจัดอบรมความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกพร้อมกับแจกแผ่นพับแก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลความรู้ที่ถูกต้อง เช่น สัตว์พาหะนำโรคไข้เลือดออกเพศเมียชอบดูดเลือดคนเพื่อใช้เป็นพลังงานในการวางไข่ไม่ใช่สัตว์พาหะนำโรคไข้เลือดออกเพศผู้ หากป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกซึ่งจำเป็นต้องใช้ยา ควรใช้ยาประเภทพาราเซตามอลแทนยาประเภทแอสไพริน เพราะ ยาแอสไพรินหากรับประทาน ฤทธิ์ยาจะเข้าไปทำปฏิกิริยาในการทำงานของเกล็ดเลือด ทำให้เกิดภาวะเกล็ดเลือดต่ำลงอย่างรวดเร็วส่งผลให้ผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกเกิดอาการช็อกและนำมาซึ่งการเสียชีวิตอย่างฉับพลันได้ นอกจากนี้เมื่อป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกไม่ควรรับประทานอาหารที่มีลักษณะสีดำหรือแดง เช่น กาแฟ ช็อกโกแลต น้ำมะเขือเทศ ฯลฯ เพราะแพทย์ยากแก่การวินิจฉัยอาการที่เกิดจากภาวะเลือดออกในทางเดินอาหารหรือจากการรับประทาน ซึ่งเป็นสิ่งต้องห้ามสำหรับผู้ป่วยที่เป็นโรคไข้เลือดออก

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ในด้านการตัดสินใจและวางแผนในการจัดทำแผนงบประมาณในการซื้อวัสดุอุปกรณ์ป้องกันโรคไข้เลือดออก และด้านการติดตามและประเมินผลในการตรวจสอบการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ป้องกันโรคไข้เลือดออกที่อยู่ในระดับน้อย ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเทศบาลตำบลเทพกระษัตรี เข้าร่วมประชุมรับฟังถึงนโยบายในการป้องกันโรคไข้เลือดออกพร้อมกับเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายที่หน่วยงานภาครัฐจัดทำขึ้น

3. จากผลสมมติฐานที่ว่า อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกแตกต่างกัน ในด้านเจ้าหน้าที่รัฐควรจัดประชุมให้ประชาชนเข้าร่วมรับถึงสถานการณ์โรคไข้เลือดออกในชุมชนจนกระทั่งถึงระดับประเทศ พร้อมกันนี้จัดทำแผนกิจกรรมรณรงค์เพื่อเชิญชวนกลุ่มอาชีพนักเรียน/นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรม โดยส่งเสริมให้นักเรียน/นักศึกษาแสดงบทบาทอาสาสมัครในการสำรวจแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์พาหะนำโรคตามแหล่งต่างๆในพื้นที่เทศบาลตำบลเทพกระษัตรี และให้นักเรียน/นักศึกษาจัดทำบันทึกรายละเอียดการสำรวจลงในสมุดบันทึก พร้อมกับรายงานให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐเป็นประจำทุกเดือน ด้านประชาชนต้องร่วมมือกับเจ้าหน้าที่อย่างจริงจัง โดยเริ่มจากคว่ำภาชนะที่มีน้ำขังต่างๆภายในรอบที่อยู่อาศัยหรือภายในชุมชน หากพบว่าบุคคลภายในครอบครัวหรือเพื่อนบ้านเป็นโรคไข้เลือดออก ควรรีบแจ้งเจ้าหน้าที่ให้ทราบทันที

4. การมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชนตำบลเทพกระษัตรี ในกลุ่มรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 30,000 บาท ซึ่งมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกน้อย เพราะ กลุ่มรายได้ดังกล่าวเป็นกลุ่มทำงาน ดังนั้น เจ้าหน้าที่รัฐต้องทำการประชาสัมพันธ์ให้กลุ่มรายได้นี้มีส่วนร่วมมากขึ้น ด้วยการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เช่น สื่อในกลุ่มโซเชียลมีเดีย (Social Media) ซึ่งเป็นที่นิยมกันอย่าง

แพร่หลายอยู่ในขณะนี้และสามารถเข้าถึงสื่อประเภทนี้ได้ง่าย โดยเจ้าหน้าที่รัฐสร้างสื่อจากโซเซียลมีเดียประจำชุมชนขึ้นมาและให้กลุ่มรายได้ดังกล่าวนี้ เข้าร่วมเป็นสมาชิกเพื่อรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ รวมถึงการแจ้งเบาะแสการระบาดของโรคไข้เลือดออกภายในพื้นที่อยู่อาศัย เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกเทศบาลตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต เพื่อนำสภาพปัญหาและอุปสรรคมาปรับปรุงแก้ไขในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในการทำงานต่อไป

2. ควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกอำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต เพื่อให้ได้ภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งอำเภอ

บรรณานุกรม

- เทศบาลตำบลเทพกระษัตรี. (2554). *สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน*. สืบค้น 5 กันยายน 2558, จาก <http://www.thepcity.go.th/index.php?options=content&mode=cate&id=1>
- (ม.ป.ป.). *แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2557 - 2559) ของเทศบาลตำบลเทพกระษัตรี*. สืบค้น 18 พฤศจิกายน 2558, จาก <http://www.thepcity.go.th/index.php?options=content&mode=cate&id=19&pages=2>
- ศูนย์ระบาดวิทยาอำเภอถลาง โรงพยาบาลถลาง. (2558). *รายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำเดือน ปีที่ 5 ฉบับที่ 5 พฤษภาคม 2558*. สืบค้น 3 กันยายน 2558, จาก http://tecphuket.com/Downloads/MonthlyR/2558/Monthly_th_05_58.pdf
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต. (2558). *สถานการณ์โรคไข้เลือดออก ไข้เลือดออกช็อก และไข้แดงกี ประจำสัปดาห์ที่ 22*. สืบค้น 3 กันยายน 2558, จาก http://www.cdc-pkt.com/images/MonthlyR/RDHF/2558/RHFD_060658.pdf